

PROTOKOL HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

POSUDEK VEDOUcíHO

JMÉNO STUDENTA: **Monika Tůmová**

NÁZEV PRÁCE: **Přechod k demokracii v Československu 1989**

HODNOTIL: *Vladimír Naxera*

1. CÍL PRÁCE (jaký byl a do jaké míry byl naplněn)

Již v počátku musím uvést, že autorka se mnou práci nekonzultovala, před odevzdáním jsem viděl pouze jednu kapitolu, proto tento posudek reálně nepíši z pozice vedoucího práce. Cílem práce má být analýza přechodu k demokracii v Československu na základě vybraných typologií, dále navíc průzkum prostředí vytipovaných škol středního stupně vzdělávání s tím, aby autorka zjistila, jakým způsobem je ono téma vyučováno, zda jej učitelé považují za důležité a kolik mu v hodinách věnují času (s. 5). Takto stanovený cíl byl naplněn pouze částečně.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita vlastní práce, vhodnost příloh)

Práce sestává ze tří hlavních částí – v první teoretické se autorka zaměřuje na vybrané typy nedemokratických režimů a naznačuje teoretické aspekty přechodu k demokracii, druhá část se zaměřuje na komunistické Československo a přechod k demokracii (je škoda, že přechod, který je hlavním tématem práce, nemá vlastní kapitolu), třetí mapuje výuku tohoto tématu na středních školách. Celá obsahová stránka trpí od začátku do konce řadou závažných problémů.

První část není příliš logicky strukturovaná, autorka si selektivně vybírá určité typy nedemokratických režimů, které stručně charakterizuje. Je otázkou, proč totalitní režim charakterizuje především podle definice Friedricha a Brzezinského – toto nikde dále v textu nevyužívá, navíc, vzhledem k tomu, že autoritarismus definuje podle Linze, by bylo vhodnější soustředit se i na definici totalitarismu zejména podle tohoto autora, aby byl jasný rozdíl obou typů. Na s. 7 autorka věnuje odstavec myšlenkám H. Arendt a G. Sartoriho, přičemž u odstavce není uveden jediný odkaz. Celá kapitola je navíc sestavena zejména na základě základních sekundárních zdrojů, často učebnicového charakteru. Část, zejména typologie přechodů, působí extrémně zkratkovitě, navíc je otázkou, proč například typologii S. P. Huntingtona odkazuje pouze na učebnici Ženíšek, i když jinde s Huntingtonovou knihou pracuje?

V další části se zaměřuje nejprve na charakteristiku komunistického režimu v Československu a jeho typologické zařazení. Je škoda, že tuto část nepropojuje s částí teoretickou – například když konstatuje, že v nějakém období byl režim totalitní, nesnaží se to ověřit podle šesti definičních bodů Friedricha a Brzezinského, se kterými operuje v teoretické části, místo toho se orientuje na Linze, který je dříve pouze letmo zmíněn, navíc jsou Linzova kritéria nyní a dříve uvedena v odlišné podobě. Stejně tak na s. 31 pro jiné období dovozuje, že nebylo totalitní, jelikož neexistovalo silné postavení vůdce – nicméně tuto podmínku nikde v teoretické části ani jinde neuvádí jako podmínku toho, aby mohl být režim hodnocen jako totalitní. V následujících částech autorka operuje s celou řadou typů nedemokratického režimu, které pouze mechanicky přebírá ze zdroje (Balík et al.), nicméně nikde je nevysvětluje a neuvádí je ani v teoretické části (konzultativně-posttotalitní režim, kvazi-pluralistický posttotalitarismus (s. 28), případně zamrzlý nebo zralý posttotalitarismus (s. 32) atd.).

Po vyřešení komunistického režimu se autorka věnuje jeho pádu, nicméně struktura textu není příliš logická – proč je např. zařazena kapitola 3.5, která pouze recykluje to, co již bylo řečeno? Proč jsou dále zařazeny kapitoly 3.6 a 3.7, ve kterých se autorka vrací k teoretickým aspektům a typologii přechodů? Proč to ve nebylo uvedené již v úvodní teoretické části, kde autorka toto téma nakousla, ale nedokončila? Je navíc otázkou, z jakých zdrojů je tato část sestavena, opakovaně nalezneme odkazy typu (Ženíšek 2006: xx-yy; Huntington 2008: xx-yy) – zpracovala autorka Huntingtonovu teorii opravdu podle Huntingtonova textu? A pokud ano, proč přidává (a navíc na první místo) odkaz na učebnici, která Huntingtona pouze přeřikává? Celá část je tematicky velmi selektivní a aplikace daných teorií není řádně a systematicky provedena. Jde spíše o popis než o analýzu, kterou autorka slibuje v úvodu.

Poslední část se zaměřuje na výuku daného tématu na středních školách a skládá se ze ří dílčích celků – hodnocení vzdělávacích programů, učebnice a dotazníkové šetření. Celá kapitola trpí jasným metodologickým deficitem, nejpatrnější je to na části věnované učebnicím. Autorka slibuje provedení „jisté analýzy několika vybraných učebnic“ (s. 48) – co je to „jistá analýza“? Učebnice jsou pouze velmi prostě popsány, přičemž text je doplněn o vlastní autorčino hodnocení, které není řádně argumentované. Text tedy sestává zejména z informací typu: „Není to učebnice v pravém slova smyslu, ale spíše publikace, která jednotlivé události, pojmy či osobnosti nejprve stručně představí a poté jsou k těmto přiřazeny tematické texty k rozboru a snazšímu porozumění“ (s. 54) nebo „Učebnice celkově je poměrně zvláštně strukturovaná a dle mého jejím nešvarem je „míchání“ práva a politologie v pro mě celkem nepřehledné formě“ (s. 55) atd. Navíc není zřejmé, podle čeho jsou učebnice vybrány – například kniha od Adamové a Křížkovského je dle mého soudu spíše vysokoškolskou učebnicí. Následuje přepsání výsledků dotazníkového šetření bez nějaké analýzy či interpretace, která by textu dala přidanou hodnotu. Některé otázky

v dotazníku navíc nejsou úplně jasné – například dotaz, zda jsou vyučovány „politické režimy“ – toto je příliš obecné, než aby se na to dalo odpovědět.

Často se vyskytují nepřesná tvrzení, např. to, že Alfred Stepan stanovil tři základní možnosti přechodu k demokracii (s. 17), i když autorka dále sama uvádí, že jich je osm. Případně tvrzení, že polské volby roku 1989 „daly vale komunistické straně“ (s. 37) – to není zcela pravdivé, jelikož i po těchto volbách zůstaly dvě třetiny Sejmu obsazeny komunistickými poslanci. Dále například autorčino prohlášení, že kdyby nedošlo k vnitřnímu otřesu, režim v Československu by se nezhroutil (s. 38), i když na s. 33 autorka tvrdí naprostý opak – v každém z obou případů vycházela z jiného zdroje a jednoduše přepsala informaci bez ohledu na to, že odporuje tomu, co uvedla výše. Na s. 68 autorka ne úplně přesně tvrdí, že reforma podle Karlové a Schmittera a sjednaný přechod podle Huntingtona jsou jedno a to samé atd.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (jazykový projev, kvalita citací a používané literatury, grafická úprava)

Autorka na úroveň diplomové práce nenashromáždila příliš velký počet zdrojů, které jsou navíc dominantně české a v většina odkazů je na základní učebnice či skripta. Řada zdrojů, často zahraničních, které jsou uvedeny v seznamu, je navíc využita pouze v podobě „více viz XXX“ a není s nimi tedy reálně pracováno. Některé odkazy jsou v nepořádku – například autorčín zdroj Cabada – Vodička má správně být Vodička – Cabada atd. I když autorka odkazuje v textu, na řadě míst práce je odkaz nepochopitelně umístěn v poznámce pod čarou, navíc v nevyhovující podobě (s. 9, 10, 24, 29, 30, 33). Některé odkazy jsou nepochopitelné – např. odkaz na zdroj grafu na s. 45 – „vlastní zpracování dle Karlové a Schmittera (Zdroj: Ženíšek 2006: 73)“ – je to tedy vlastní zpracování nebo je to převzaté ze Ženíška? Některé uvedené grafy jsou vzhledem k černobílému tisku zcela zbytečné – například u grafu na s. 65 vůbec od sebe nelze odlišit jednotlivé kategorie. Autorka místy píše extrémně dlouhé odstavce (např. jeden odstavec od s. 21 do s. 23), na mnoha místech práce zase extrémně krátké, tvořené jednou větou, což obojí není správné. Gramatická práce nevykazuje větší problémy, stylistika je ovšem místy velmi nedobrá. V práci je velká řada formálních chyb (například zcela špatné používání pomlček, chybějící mezery mezi číslem a znakem procenta a velká řada dalších). Úroveň anglického summary je extrémně špatná, včetně zapomenutých českých slov.

4. STRUČNÝ CELKOVÝ KOMENTÁŘ (silné a slabé stránky práce, zdůvodnění hodnocení)

Hodnocená práce není akceptovatelným diplomovým textem po formální ani obsahové stránce. Největším problémem obsahu textu je špatná struktura, pojmová zmatenost a povrchnost výkladu, nadbytečnost některých pasáží a nedostatečnost jiných, navíc vyskytující se nepřesné výroky (viz výše). Sympatické je, že se autorka v závěrečné části

pokusila o vlastní výzkum, který ovšem zůstal při nejlepším v půlce cesty. Formální stránka je taktéž za hranou obhajitelnosti.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY URČENÉ K ROZPRAVĚ PŘI OBHAJOBĚ

1. Na s. 61 uvádíte, že jste se v rámci dotazníků nezabývala věkem respondentů, který nepovažujete za důležitý – opravdu jste přesvědčená, že zrovna věk nemůže být proměnnou, která se promítá do toho, jakým způsobem je vyučováno komunistickém režimu?
2. Podle čeho jste vybírala učebnice, kterými jste se zabývala?

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA

Nevyhověla

DATUM: 17. května 2015

PODPIS: